

การประมวลองค์ความรู้การศึกษาความเหลื่อมล้ำในเอกสารภาษาอังกฤษในประเทศไทย
ระหว่างปี พ.ศ. 2500-2561
Synthesis of Thailand's Inequality Research
In English Between 1957-2018

จิตราภรณ์ สมยานนทนากุล
Jitraporn Somyanontanakul

Article History
Receive: March 29, 2022
Revised: April 18, 2022
Accepted: April 18, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลการวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำในเอกสารภาษาอังกฤษเกี่ยวกับประเทศไทย และเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาทางงานวิจัยด้านความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยจากฐานข้อมูล 4 ฐาน คือ ThaiLIS (Thai Library Integration System), ThaiJo (Thai Journals Online), EconPapers และ Google Scholar ทั้งนี้ จะเน้นเฉพาะงานที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษระหว่างปี พ.ศ.2500-2561 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิควิธีวิจัยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis-QCA) ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างคือ เอกสารภาษาอังกฤษ จำนวน 414 ฉบับ และใช้ซอฟต์แวร์ NVivo เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์เป็นกระบวนทัศน์หลักที่นักวิชาการใช้หรือนำเอามาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำ ประเด็นถัดมาในเรื่องของวิวิธยาในการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำนั้นในระยะเริ่มแรกมักจะศึกษาโมเดลทางเศรษฐกิจ หรือทดลองเศรษฐมิติ ต่อมาเมื่อกระบวนทัศน์ทางสังคมศาสตร์เติบโตขึ้น วิวิธยาก็เริ่มมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนของเอกสารที่ใช้วิวิธยาทางปริมาณและคุณภาพมีมากขึ้น ประการที่สามของข้อค้นพบ คือ กลไกที่ขับเคลื่อนความเหลื่อมล้ำ พบว่า นักวิจัยเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ พยายามอธิบายหรือวิพากษ์รากฐานของความเหลื่อมล้ำมากขึ้น ประการสุดท้ายของข้อค้นพบ คือ เรื่องของข้อเสนอในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำ พบว่า ในการสร้างข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำนั้น นักวิชาการมักจะมุ่งเน้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเชิงรูปธรรมที่สามารถจับต้องและวัดได้ สำหรับประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้คือ (1) เพื่อให้ภาพรวมของการศึกษาความไม่เท่าเทียมกันในประเทศไทยซึ่งเขียนเป็นภาษาอังกฤษในช่วง 62 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2500-2561) และ (2) เพื่อช่วยให้นักวิจัยมองเห็นช่องว่างของวรรณกรรมในการวิเคราะห์ เนื้อหาของเอกสารเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันในภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ : ความเหลื่อมล้ำ ; การจำแนกความเหลื่อมล้ำ ; ความเหลื่อมล้ำในเอกสารภาษาอังกฤษ ; การประมวลองค์ความรู้เรื่องความเหลื่อมล้ำ ; ความรู้เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ

ABSTRACT

The purposes of this research were to compile research on inequality in English-language documents about Thailand and to analyze and synthesize research content on inequality of Thailand from 4 databases which are ThaiLIS (Thai Library Integration System), ThaiJo (Thai Journals Online), EconPapers and Google Scholar. This article will focus only on English published works between 1957 and 2018. The research was applied qualitative research methodologies by using the Qualitative Content Analysis (QCA) technique. In this research, samplings were recruited by 414 English-language documents and use of NVivo software as a content analysis tool. Findings from English documents confirmed the assumption that the paradigm of economics was the main paradigm which scholars used or applied to study inequality. The next issue was of the research method in the study of inequality in English literatures. At the beginning of the inequality research, scholars mostly applied economic models and econometrics. Later, when the paradigm of the social sciences grew, the research method became more diverse. Consequently, the proportion of documents using qualitative or quantitative method has increased. The third point of the findings is the reproductive mechanism which drives inequality. The authors of the English documents began to question the nature of the repeated cycle of inequality in Thai society. This speculation caused these researchers to scrutinize the cause of inequality. The last point of the research was delivering the proposals to solve inequality. Overall, the researcher found that scholars tend to focus on tangible and measurable approaches when creating proposals to solve inequality situations. The research paper contributions were (1) to provide an overview of the study of inequality in Thailand has been written in English over the past 62 years (1957-2018) and (2) to help researchers fill the literature gaps as its analysis of the documents' content on inequality in the English language.

Keywords : Inequality ; Typology of Inequality ; Inequality Literatures In English ; Data Processing Knowledge of Inequality ; Knowledge Management of Inequality

บทนำ

การศึกษาเรื่องอำนาจของนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดทิศทางของการพัฒนาเป็นที่ประจักษ์ในงานศึกษาทางสังคมศาสตร์ (Sending, 2015 ; Seabrooke and Wigan, 2016) เนื่องจากอำนาจที่ผู้เชี่ยวชาญสร้างขึ้นมากคือ อำนาจทางความรู้ซึ่งผู้ที่มีอำนาจมักจะนำมาใช้เพื่อตัดสินใจเลือกที่จะทำหรือไม่ทำอะไรบางอย่าง ทั้งนี้การศึกษาวางานวิชาการสร้างอำนาจของความรู้ได้อย่างไร มักจะปรากฏออกมาในรูปแบบของการค้นหางานวิชาการที่มีผู้อ้างอิงจำนวนมาก หรือการระบุ นักวิชาการมีบทบาทในองค์กรระหว่างประเทศ เพราะจำนวนการอ้างอิงและบทบาทที่เห็นชัดเจนของนักวิชาการในเวทีระหว่างประเทศ เป็นรูปธรรมประการสำคัญซึ่งนอกจากจะแสดงให้เห็นความแพร่หลายของความรู้ แล้วยังแสดงให้เห็นถึงการต่อสู้กันระหว่างองค์ความรู้ในประเด็นเดียวกันอีกด้วย เช่น งานศึกษาของ Easterly (2014) ซึ่งฉายภาพให้เห็นบทบาทของพลังอำนาจทางความรู้ที่นักเศรษฐศาสตร์ที่ผลิตขึ้นมาผ่านโมเดลและคำอธิบายทางเศรษฐกิจซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองในการเลือกตัวแบบการพัฒนาของรัฐซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้คนและอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น ทั้งนี้ในประเด็นที่ Easterly (2014) หยิบยกขึ้นมานั้นน่าสนใจเพราะนอกจากจะแสดงให้เห็นอำนาจทางความรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่มีความคิดแตกต่างหลากหลายแล้ว งานของเขายังแสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา การถกเถียงเรื่องความเหลื่อมล้ำส่วนมากต้องมึนนักเศรษฐศาสตร์เข้ามามีบทบาทสำคัญและกลายเป็นประเด็นปัญหาสาธารณะของโลกเพราะมันเกี่ยวโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ยิ่งกว่านั้น ประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำยังกลายเป็นประเด็นที่องค์กรระหว่างประเทศให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่นำไปสู่ความยากจนอันเป็นประเด็นที่สหประชาชาติสนใจและระบุไว้ว่าต้องจัดการตามที่ระบุไว้ใน Sustainable Development Goals (SDGs) ตั้งแต่ปี ค.ศ.2015

ของสหประชาชาติ และเมื่อพิจารณาจากบทบาทของนักเศรษฐศาสตร์ในเรื่องการพัฒนาทางเศรษฐกิจมาตั้งแต่ต้น เราจึงไม่น่าแปลกใจที่นักเศรษฐศาสตร์อีกเช่นเดียวกันที่พยายามสร้างข้อเสนอเชิงรูปธรรมเพื่อบรรเทาความเหลื่อมล้ำ ดังนั้นเราจึงจะเห็นโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจออกมาเป็นระยะ โดยเฉพาะจากนักเศรษฐศาสตร์ในธนาคารโลกและ IMF อย่างไรก็ตามความเหลื่อมล้ำก็ดูจะไม่ลดลงและดูเหมือนจะไม่ได้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะแก่ประชากรของประเทศที่ยากจนเท่านั้น

ผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นว่า ประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำนั้น ถูกนักเศรษฐศาสตร์ยึดครองอำนาจในการอธิบายอย่างยาวนาน จนกระทั่งเมื่องานของ Thomas Piketty (2014a) เรื่อง *Capital in the Twenty First Century* ได้รับความสนใจในระดับโลก (ประกอบกับวิกฤตเศรษฐกิจของโลกในปี พ.ศ.2008) นักวิชาการในสาขาอื่นจึงสบโอกาสที่จะนำเสนอมุมมองตัวอย่างและข้อถกเถียงเชิงวิชาการในประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำ เช่น *British Journal of Sociology* ใน Volume 65 Issue 4 นำเอางานของ Piketty มาให้นักสังคมวิทยาได้วิพากษ์วิจารณ์และให้โอกาส Piketty ได้ตอบคำถามและขยายความงานของเขา (Piketty, 2014b) ความคึกคักในวงวิชาการนี้เองทำให้พลวัตในการอธิบายและการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำ รวมไปถึงข้อเสนอในการหาทางออกจากรักบี้ความเหลื่อมล้ำถูกนำเสนอในหลายมิติมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏในประเด็นหลักของการประชุม World Social Science ในปี ค.ศ.2016 เรื่อง *Challenging Inequalities: Pathways To A Just World* (UNESCO, 2016)

ในประเทศไทยการประมวลองค์ความรู้เรื่องความเหลื่อมล้ำ นอกจากจะไม่ได้แยกเอกสารออกมาเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างชัดเจนแล้ว ส่วนมากมักจะมีการประมวลเฉพาะประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ (รายละเอียดในหัวข้อเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง) ทำให้การมองความเหลื่อมล้ำเป็นไปอย่างไม่รอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมองไม่เห็นพัฒนาการของการศึกษาความเหลื่อมล้ำที่นักวิชาการพยายามนำมาใช้อธิบายโจทย์ปัญหาอันเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ เช่น ความยากจน การกดขี่ ความอดอยาก เป็นต้น นอกจากนั้นการนำเสนองานวิชาการในภาษาที่ต่างกันนั้น ย่อมแสดงถึงความต้องการของผู้เขียนในการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายที่แคบและกว้างต่างกัน เช่น หากเขียนเป็นภาษาไทยก็ย่อมต้องการสื่อสารไปยังผู้สนใจที่อ่านภาษาไทยออกซึ่งมีอยู่ในวงจำกัดกว่ากลุ่มผู้อ่านในภาษาอังกฤษ และจากที่กล่าวมาแล้วในส่วนต้นของบทความว่า ส่วนหนึ่งของการสร้างอำนาจของงานวิชาการคือความแพร่หลายอันเกี่ยวข้องกับการอ้างอิง ดังนั้นการเขียนบทความในภาษาอังกฤษซึ่งมีผู้อ่านในวงกว้างกว่าทำให้โอกาสที่จะได้รับการอ้างอิงถึงจึงมากกว่าด้วย ทั้งนี้บทความเรื่อง “การประมวลองค์ความรู้การศึกษาความเหลื่อมล้ำในเอกสารภาษาอังกฤษในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2500–2561” จึงต้องการที่จะประมวลการวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยในภาษาอังกฤษเพราะ นอกจากจะต้องการแสดงให้เห็นว่า การศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำมีพัฒนาการมาอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเริ่มต้นของยุคสมัยแห่งการพัฒนาซึ่งเริ่มต้นในราวทศวรรษที่ 1960 ซึ่งในส่วนของประเทศไทยนั้น ยุคสมัยแห่งการพัฒนา เริ่มต้นขึ้นภายใต้การนำของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ประมาณปี พ.ศ. 2500 ดังนั้นบทความฉบับนี้จึงพยายามสืบค้นเอกสารภายใต้กรอบระยะเวลาดังกล่าว นอกจากนั้นบทความฉบับนี้ ยังต้องการแสดงให้เห็นงานวิชาการที่พยายามฉายภาพความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยไปยังกลุ่มผู้อ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งมีวงกว้างกว่ากลุ่มผู้อ่านภาษาไทยอีกด้วย อนึ่ง บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและการสร้างความเป็นธรรม ระยะที่ 2 (Inequality Reduction and Poverty Reduction Phase 2) ซึ่งสนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ค่า” ในทางสังคมศาสตร์นั้นดูเหมือนว่าจะไม่ได้รับความสนใจ โดยเฉพาะการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย หากกล่าวเฉพาะ พ.ศ.2560 (ค.ศ. 2017) จะพบว่า มีงานศึกษาจำนวนหนึ่งที่พยายามวิเคราะห์และสังเคราะห์ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย (Achavanuntakul, 2017) รวมไปถึงมีความพยายามจะสร้างข้อเสนอเพื่อให้สังคมไทยหลุดออกจากกับดักของความเหลื่อมล้ำเหล่านั้น เช่น งานของ Jitsuchon et al (2017) เรื่อง “ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย” งานของ Preechametta et al (2017) เรื่อง “พลวัตการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไทยในเชิงพื้นที่กับปัญหาความเหลื่อมล้ำ” หรืองาน Phongpaichit et al (2017) เรื่อง “แนวทางปฏิรูปภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและวิเคราะห์การกระจายรายได้ของผู้มี เงินได้พึงประเมิน” งานการศึกษาข้างต้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการปึกหมุดการถกเถียงอภิปรายประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นย้ำว่าความเหลื่อมล้ำมีอยู่จริง และเป็นปัญหา เป็นที่น่าสังเกตว่า งานที่พูดถึงคำว่า “ความเหลื่อมล้ำ” อย่างตรงไปตรงมานั้นส่วนใหญ่ยังคงเป็นงานที่อยู่บนฐานคิดของเศรษฐศาสตร์และใช้ปัจจัยเชิงตัวเลขเป็นตัวชี้วัดหลัก

นอกจากงานข้างต้นแล้ว Suwanmolee, Pitakthanin and Noosawat (2017) ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและการสร้างความเป็นธรรมซึ่งเสนอผลการประมวลและสังเคราะห์งานวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2559 ที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำจำนวน 382 ชิ้น ทั้งนี้คณะผู้วิจัยระบุว่างานของพวกเขาไม่ได้ใช้เกณฑ์จำแนกความเหลื่อมล้ำแค่ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเท่านั้นแต่พวกเขาใช้กรอบของ ISSC, IDS and UNESCO ในการจำแนกความเหลื่อมล้ำออกเป็น 6 ด้านน่าจะเป็นตัวแบบที่ดีในการค้นหาการศึกษาเรื่อง “ความเหลื่อมล้ำ” ในประเทศไทย

ในงานประมวลชิ้นข้างต้นเราจะพบว่า บทความวิจัย งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่คณะผู้วิจัยใช้ในการประมวลนั้นมีขอบเขตที่ก้าวข้ามการพิจารณาตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก เศรษฐศาสตร์การเมืองและเศรษฐศาสตร์การพัฒนา ในแง่นี้จึงกล่าวได้ว่า ข้อเสนอของพวกเขาในการขยายการจำแนก “ความเหลื่อมล้ำ” ในประเทศไทยเป็น 6 ด้านน่าจะเป็นตัวแบบที่ดีในการค้นหาการศึกษาเรื่อง “ความเหลื่อมล้ำ” ในประเทศไทย นอกจากนี้ ในส่วนท้ายของรายงานฉบับดังกล่าว คณะผู้วิจัย (Suwanmolee, Pitakthanin and Noosawat, 2017) ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางความรู้ในไทยไว้ว่า

“งานศึกษาความเหลื่อมล้ำทางความรู้ส่วนใหญ่ ไม่ปรากฏงานศึกษาที่กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างชุด “ความรู้” แต่ละอันในมิติต่างๆ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในระดับโลกและต่างประเทศที่มีการชี้ให้เห็นความเหลื่อมล้ำระหว่างชุดความรู้จำนวนหนึ่งที่มีความเหลื่อมล้ำหรือครอบงำการอธิบายทางสังคมมากกว่าความรู้ชุดหนึ่ง”

ผู้เขียนจึงต้องการต่อยอดงานของ Suwanmolee, Pitakthanin and Noosawat (2017) โดยขยายระยะเวลาในการสืบค้นเอกสารและฐานข้อมูลเพื่อมุ่งรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์การศึกษาความเหลื่อมล้ำประเทศไทยให้เป็นระบบให้มีความครอบคลุมประเด็นความเหลื่อมล้ำที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มของการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำในโลก ซึ่งผู้ที่สนใจในประเด็นความเหลื่อมล้ำได้พยายามชี้ให้เห็นความซับซ้อนของความเหลื่อมล้ำ เพื่อมุ่งบรรเทาเหตุแห่งความทุกข์ยากของมนุษย์ นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งของการประมวลความรู้เพื่อช่วยนักวิจัยในอนาคตในการระบุช่องว่างของการวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยและเป็นส่วนหนึ่งของการพยายามในการฉายภาพให้เห็นความเหลื่อมล้ำที่สังคมไม่ควรที่จะเพิกเฉยและปล่อยให้ดำรงอยู่อีกต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยนำเทคนิควิจัย Qualitative Content Analysis หรือ การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ มาใช้ในการ “อ่าน” เอกสารภาษาอังกฤษโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ การประมวลและวิเคราะห์เอกสารภาษาอังกฤษที่เขียนเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ทั้งนี้ ขั้นตอนที่สำคัญในการวิจัยนี้ คือ การกำหนดลักษณะและองค์ประกอบ และการแบ่งประเภทของความเหลื่อมล้ำและเมื่อผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การขยายขอบเขตของงานวิจัยของ Suwanmolee, Pitakthanin and Noosawat (2017) ซึ่งประยุกต์กรอบของ ISSC, IDS and UNESCO ในการจำแนกความเหลื่อมล้ำทำให้การศึกษาความเหลื่อมล้ำไม่ได้คับแคบและมีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเอาแนวของคณะผู้วิจัยข้างต้นใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสารแต่ละฉบับ ซึ่งการกำหนดลักษณะความเหลื่อมล้ำมีรายละเอียดดังนี้

1. ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ - Economic Inequality
 - 1.1 ความแตกต่างด้าน (Difference)
 - 1.1.1 รายได้ (Income/ Income Disparity/ Income Distribution)
 - 1.1.2 ทรัพย์สิน (Property/ Asset)
 - 1.1.3 ความมั่งคั่ง (Prosperity)
 - 1.1.4 ทุน (Economic/ Financial Capital)
 - 1.1.5 มาตรฐานการดำรงชีพ (Living Standards)
 - 1.2 การเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน (Employment Discrimination)
2. ความเหลื่อมล้ำทางสังคม - วัฒนธรรม - Social-Cultural Inequality
 - 2.1 การเลือกปฏิบัติเพราะเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ เพศ(สภาพ) (Discrimination)
 - 2.2 การกีดกันทางสังคม (Social Exclusion)

3. ความเหลื่อมล้ำด้านการเมือง - Political Inequality
 - 3.1 การถูกกีดกันทางการเมืองโดยเปรียบเทียบ (Relative Political Deprivation)
 - 3.2 การเลือกปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม (Discrimination In The Judicial System/ The Criminal Justice System)
4. ความเหลื่อมล้ำทางสิ่งแวดล้อม - Environmental Inequality
 - 4.1 การถูกจำกัดการเข้าถึงทรัพยากร (Limit Access To Natural Resources And Opportunities)
 - 4.2 การขาดโอกาสหรือถูกกีดกันไม่ให้มีส่วนร่วมในการปกป้องสิ่งแวดล้อม (Exclude From Participation In Environmental Protection)
 - 4.3 มีความเสี่ยงต่อมลพิษ อันตรายจากธรรมชาติและภัยพิบัติ (Exposure To Pollution And To Risks Of Natural Hazards And Disasters)
 - 4.4 การขาดความสามารถในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก(Lack Of Human Capacities To Adapt To Climate Change And To Adopt More Sustainable Ways Of Living)
5. ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ - Spatial Inequality

การถูกเลือกปฏิบัติเพราะความห่างไกลจากศูนย์กลางของทรัพยากร อำนาจ ความรู้ สิทธิ การบริการ (Different Physical Areas Of Living Lead To Unequal Access To Services And Knowledge, And Causes Discriminations And Inequities In Political Influence)
6. ความเหลื่อมล้ำทางความรู้ - Knowledge Inequality
 - 6.1 การถูกเลือกปฏิบัติในระบบการศึกษา (Discrimination In The Educational System)
 - 6.2 การถูกกดทับชุดความรู้ (Subjugated Knowledge)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประมวลการวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยฉบับภาษาอังกฤษ โดยจำแนกความเหลื่อมล้ำเป็น 6 ด้านตามแนวทางการแบ่งประเภทของ Suwanmolee, Pitakthanin, & Noosawat (2017) ซึ่งจำแนกความเหลื่อมล้ำเป็น (1) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (2) ความเหลื่อมล้ำทางสังคม-วัฒนธรรม (3) ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง (4) ความเหลื่อมล้ำทางสิ่งแวดล้อม (5) ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ และ (6) ความเหลื่อมล้ำทางความรู้
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาทางวิจัยด้านความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยจากฐานข้อมูล 4 ฐานซึ่งตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษระหว่างปีพ.ศ.2500-2561

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลการวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำในเอกสารภาษาอังกฤษเกี่ยวกับประเทศไทย และเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาทางวิจัยด้านความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยจากฐานข้อมูล 4 ฐานซึ่งตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษระหว่างปี พ.ศ.2500-2561 (ค.ศ.1957-2018) ทั้งนี้สาเหตุของการกำหนดเป็นช่วงระยะเวลาดังกล่าวก็เพราะในปี พ.ศ. 2500 นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของยุคสมัยแห่งการพัฒนาซึ่งมีรูปธรรมที่เด่นชัดคือ การเริ่มก่อรูปของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ (2504-2507) ซึ่งเริ่มจะมีนักวิชาการเข้ามามีบทบาทในการรายงานเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ (รายละเอียดในส่วนของผลการวิจัยและอภิปรายผล) ทั้งนี้ในงานวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิควิธีวิจัยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Qualitative Content Analysis – QCA) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เอกสารภาษาอังกฤษจำนวน 414 ฉบับ และใช้ซอฟต์แวร์ NVivo เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหา

สำหรับการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้เวลา 6 เดือน คือระหว่างเดือน มกราคม-กรกฎาคม พ.ศ.2562 ในการประมวลเอกสารภาษาอังกฤษที่เขียนเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2500-2561 (ค.ศ. 1957-2018) ทั้งนี้กระบวนการในการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการใช้กรอบแนวคิดการวิจัยดังที่อธิบายไว้ในหัวข้อกรอบแนวคิดในการวิจัยมาเป็นกรอบในการคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมว่า จะเลือกเฉพาะงานที่ตีพิมพ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบบทความวิจัย รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานการประชุมวิชาการที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2500-2561 (ค.ศ.1957-2018) และเนื่องจากผู้เขียนต้องการต่อยอดและขยายขอบเขตงานเดิมของ Suwanmolee, Pitakthanin and

Noosawat (2017) ดังนั้นจึงค้นหาเอกสารจากรายการเอกสารอ้างอิงเฉพาะภาษาอังกฤษของงานดังกล่าว จากนั้นจึงค้นหาเอกสารเพิ่มเติมจากฐานข้อมูลจำนวน 4 ฐานข้อมูลคือ ThaiLIS (Thai Library Integration System, ThaiJo (Thai Journals Online), Google Scholar และ EconPapers ในท้ายที่สุดแล้วผู้วิจัยมีเอกสารที่จะต้องประมวลจำนวน 414 ฉบับ

เมื่อได้เอกสารจากการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงใช้ซอฟต์แวร์ NVivo ในสร้างรหัสสำหรับการลงรหัสข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

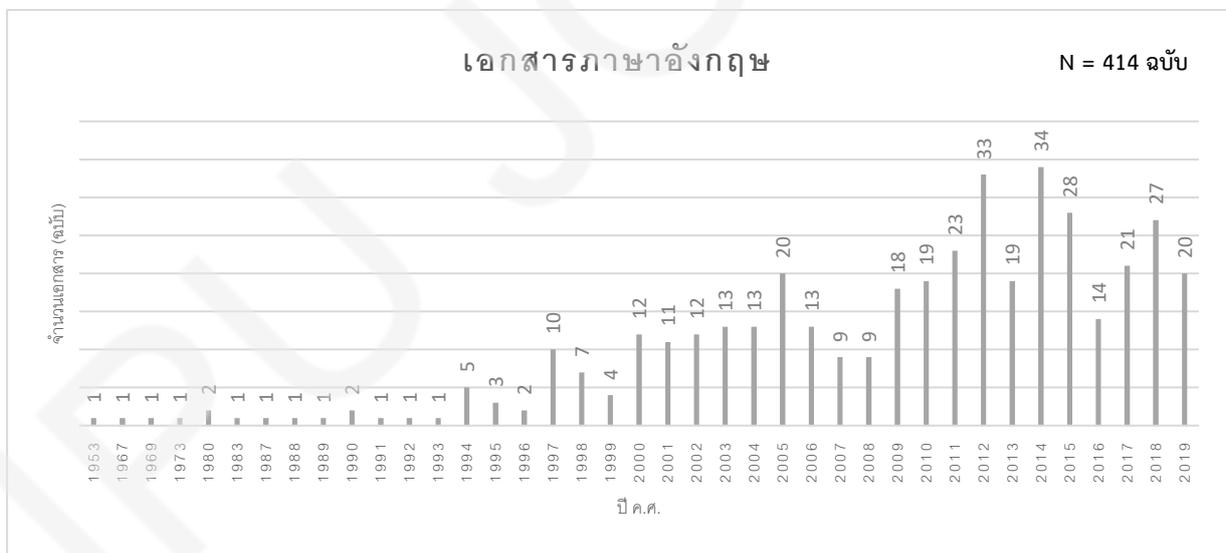
ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ซอฟต์แวร์ NVivo ในการวิเคราะห์ภาพรวมของคำที่ถูกใช้ในเอกสาร และสร้าง code หรือถ้อยคำสำคัญที่ปรากฏในเอกสาร ซึ่งมีส่วนสำคัญในการทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์แนวคิดหลัก (Theme) ที่ปรากฏในเอกสารแต่ละฉบับได้ และเมื่อนำเอา code และ แนวคิดหลักของเอกสารแต่ละฉบับมารวมกัน ผู้วิจัยก็จะสามารถฉายภาพรวมของเอกสารทั้ง 414 ฉบับได้ ดังนั้นกล่าวได้ว่า งานวิจัยฉบับนี้จะนำไปสู่การนำเสนองานในรูปแบบของการอนุมานเชิงพรรณนา (Descriptive Inference) (King, Keohane and Verba, 1994) หมายความว่า ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการประมวลเอกสารมาทำการหาข้อสรุปเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำในเอกสารภาษาอังกฤษที่ปรากฏระหว่างปี พ.ศ. 2500-2561 (ค.ศ.1957-2018)

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สำหรับการนำเสนอผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยจะแบ่งออกเป็นสองส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาในเรื่องการประมวลการวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำในภาษาอังกฤษ

ในส่วนแรกของการวิจัยและการอภิปรายผลของการวิจัยนั้น ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นการประมวลเอกสารเป็นสามส่วนคือ จำนวนเอกสารเมื่อจำแนกเรียงตามปีดังที่แสดงตามภาพที่ 1 ด้านล่าง ชื่อเรื่องของเอกสาร และคำที่มักจะปรากฏในเอกสาร

ภาพที่ 1 กราฟแสดงจำนวนเอกสารภาษาอังกฤษเรียงตามปี ค.ศ.

ภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำที่เก่าที่สุดที่สามารถสืบค้นได้ออนไลน์ผ่าน Google Scholar คือเอกสารในปี ค.ศ.1953 และเมื่อพิจารณาจำนวนเอกสารรายปีจะพบว่า ในช่วงทศวรรษที่ 1950-1990 มีจำนวน 46 ฉบับ จากนั้นเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เอกสารที่มีการเผยแพร่ออนไลน์ก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็น 368 ฉบับ หรือประมาณ 8 เท่าของเอกสารในช่วงทศวรรษที่ 1950-1980 อย่างไรก็ตาม แม้ภาพที่ 1 จะสามารถยืนยันได้ว่ามีการขยายตัวของการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำในบริบทของประเทศไทย แต่ก็ไม่สามารถคาดเดาแนวโน้มของจำนวนผลงานทางวิชาการได้

อย่างแม่นยำ อย่างมากที่สุดเท่าที่จะกล่าวได้คือ ผลการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำในภาคภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยน่าจะอยู่ในค่าเฉลี่ยประมาณ 18-19 ฉบับต่อปี

ในการวิเคราะห์ชื่อเรื่องของเอกสารนั้น ผู้วิจัยตัดคำว่า “Thailand” และคำว่า “Inequality” ออกเนื่องจากเป็นคำค้นหลักในการค้นเอกสาร ในภาพที่ 2 แสดง “ชื่อเรื่อง” ภาษาอังกฤษของเอกสารที่ค้นได้

ภาพที่ 2 ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (เมื่อนำคำว่า Thailand และ Inequality) ออกไป (ภาพที่ได้จากการวิเคราะห์โดยใช้ Software NVivo)

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนคำที่พบบ่อยในชื่อเรื่อง

คำที่พบ	จำนวน (ฉบับ)
Income	31
Poverty	27
Growth	21
Development	20
Economic	19
Health	16
Case	14
Education	12
Gender	12
Regional	11

เมื่อพิจารณาจากภาพที่ 2 และ ตารางที่ 1 สามารถกล่าวได้ว่า การศึกษาในประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำนั้น ชื่อเรื่องส่วนใหญ่จะเน้นประเด็นเกี่ยวกับ Income (31 ฉบับ) , Poverty (27 ฉบับ) และ Growth (21 ฉบับ) ทั้งนี้ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการสำรวจ “คำ” ในเอกสารภาษาอังกฤษจำนวน 414 ฉบับดังกล่าว ซึ่งพบว่า คำหลักที่มักจะได้รับ การพูดถึงในเอกสารภาษาอังกฤษคือ Income หรือ รายได้ โดยสรุป ผลที่ได้จากการประมวลเอกสารทำให้เห็นภาพรวมของการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำในภาษาอังกฤษที่เขียนเกี่ยวกับประเทศไทยว่า มีจำนวนเอกสารเพิ่มขึ้นและส่วนมากจะเน้นศึกษาประเด็นเรื่องรายได้ ความยากจน และการเจริญเติบโต

2. ผลการศึกษาในส่วนของ การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาของเอกสารความเหลื่อมล้ำในภาษาอังกฤษ

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็นช่วงระยะเวลาเพื่อแสดงให้เห็นพัฒนาการของการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำในเอกสารภาษาอังกฤษซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เอกสารภาษาอังกฤษก่อนปี ค.ศ.1970

จากการวิเคราะห์เอกสารภาษาอังกฤษก่อน ค.ศ.1970 ซึ่งแม้จะมีเพียง 4 ฉบับที่สามารถสืบค้นได้ทางอิเล็กทรอนิกส์แต่เอกสารเหล่านี้ก็ช่วยให้ฉายภาพบางประการเกี่ยวกับการศึกษาความเหลื่อมล้ำได้ว่า ในช่วงปี ค.ศ.1970 เอกสารส่วนใหญ่จะพูดถึง “พื้นที่” ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพด้านล่าง (ภาพที่ 3) ซึ่งคำที่ระบุไว้ในเอกสารจะเป็นชื่อของพื้นที่และชื่อของประเทศ นอกจากนั้นงานเหล่านี้ก็มักจะเป็นการเขียนเล่าสถานการณ์ในพื้นที่

คำ	จำนวน (ครั้ง)	Weighted Percentage (%)
Bangkok	192	0.70
Government	186	0.68
Northeast	177	0.65
Northeastern	171	0.62
Lao	126	0.46

ภาพที่ 3 ภาพแสดงคำที่ปรากฏในเอกสารภาษาอังกฤษช่วงก่อนปี ค.ศ.1970 (ภาพที่ได้จากวิเคราะห์โดยใช้ Software NVivo)

เมื่อพิจารณาในด้านประเภทของความเหลื่อมล้ำนั้นก็ปรากฏว่าสอดคล้องกับความถี่ของคำที่ปรากฏในเอกสารเหล่านั้น เพราะพบว่า ความเหลื่อมล้ำที่มักจะพูดถึงในเอกสารคือ ความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ (Spatial Inequality) และความเหลื่อมล้ำอันเกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Socio-cultural Inequality) ทั้งนี้ในการอธิบายความเหลื่อมล้ำดังกล่าว นักวิจัยนิยมใช้วิธีวิทยา (Methodology) แบบ Ethnography ตามกระบวนการทัศน์ทางมานุษยวิทยา (Anthropology) ในการพยายามเข้าใจพื้นที่ที่ห่างไกลศูนย์กลางโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายทั้งในแง่ทางการเมืองและแง่การพัฒนา เช่นงานของ Keyes (1967) และงานของ Bell (1960) ทั้งนี้งานในช่วงนี้ยังไม่มีกรอบการอธิบายกลไกของการสร้างความเหลื่อมล้ำหรือการเสนอทางออกในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำเพราะจะเน้นไปที่การอธิบายและวิเคราะห์สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำมากกว่า

2.2 เอกสารภาษาอังกฤษระหว่าง ค.ศ.1970-1989

การศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1970-1989 มีความแตกต่างจากช่วงก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากประเภทของความเหลื่อมล้ำ กระบวนทัศน์และวิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษาความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบทางด้านเนื้อหาของเอกสารแล้วจะพบว่า แม้จะยังมีการพูดถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอยู่เช่นเดิม แต่สัดส่วนของเอกสารที่พูดถึงความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมีมากกว่าเอกสารที่พูดถึงความเหลื่อมล้ำทางด้านพื้นที่ นอกจากนั้นทั้งกระบวนทัศน์และวิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำก็เปลี่ยนแปลงไป ดังจะเห็นได้จากการศึกษาที่สาขาเศรษฐศาสตร์เริ่มเข้ามามีบทบาทในการศึกษาความเหลื่อมล้ำ

ประเด็นที่น่าสนใจคือ ในการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำในช่วงปี ค.ศ.1970-1989 นี้ การศึกษาความเหลื่อมล้ำตามพื้นที่เริ่มลดลง แต่เริ่มมีการศึกษาในเชิงประเด็นมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่คำว่า Education และ Educational มีการพูดถึงในเอกสารเป็นจำนวน 1,207 ครั้ง รองลงมาคือคำว่า development ซึ่งถูกพูดถึงในเอกสารเป็นจำนวน 438 ครั้ง

คำ	จำนวน (ครั้ง)	Weighted Percentage (%)
Income	2328	1.23
Economic	977	0.51
Growth	969	0.51
Poverty	930	0.49
Distribution	708	0.37
Income	2328	1.23

ภาพที่ 5 ภาพและตารางแสดงคำและตารางที่ปรากฏในเอกสารช่วงปี ค.ศ.1990-1999 (ภาพที่ได้จากวิเคราะห์โดยใช้ Software NVivo)

ความถี่ของคำตามภาพที่ 5 ไม่ได้เป็นเรื่องที่ประหลาดใจนัก หากพิจารณาในรายละเอียดของเอกสารแล้วจะพบว่าสาขาวิชาที่เป็นกระบวนทัศน์หลักในการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำคือ สาขาเศรษฐศาสตร์ ทำให้วิธีวิทยาที่ใช้ในการศึกษาเรื่อง ความเหลื่อมล้ำจะเน้นไปที่การสร้างโมเดลทางเศรษฐศาสตร์ และเศรษฐมิติ (Econometrics) นอกจากนี้ยังพบว่า เอกสารที่พบส่วนหนึ่งจะเริ่มเน้นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบหมายความว่า นักวิจัยจะใช้ประเทศไทยในฐานะกรณีศึกษาหนึ่งในหลายกรณีเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า การใช้วิธีวิทยาแบบ Ethnography ที่ถูกใช้ในขณะเริ่มต้นในการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศไทยเริ่มมีปริมาณเอกสารลดลง ในขณะที่สาขาเศรษฐศาสตร์เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญ

2.4 เอกสารภาษาอังกฤษระหว่าง ค.ศ.2000-2009

เมื่อพิจารณาจากภาพที่ 6 จะพบว่า ช่วงทศวรรษที่ 2000-2009 เนื้อหาที่นักวิชาการเขียนเกี่ยวกับเรื่องความเหลื่อมล้ำจำนวน 127 ฉบับมักจะมุ่งเน้นไปที่ความพยายามในการจัดประเภทของความเหลื่อมล้ำ (100 ฉบับ) และการใช้วิธีวิทยาต่างๆ (97 ฉบับ) ในการวิเคราะห์เรื่องความเหลื่อมล้ำดังกล่าว นอกจากนี้ นักวิจัยยังพยายามที่จะสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับสาเหตุ (76 ฉบับ) ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำ (80 ฉบับ) และกลไกการผลิตซ้ำของความเหลื่อมล้ำ (70 ฉบับ) รวมทั้งหาทางออกจากความเหลื่อมล้ำอีกด้วย (60 ฉบับ) อย่างไรก็ตามเรื่องมีข้อสังเกตจากการวิเคราะห์เอกสารว่า แม้ว่าจะมีเอกสารที่ใช้กระบวนทัศน์เศรษฐศาสตร์จำนวน 74 ฉบับแต่ก็พบความเติบโตของเอกสารกระบวนทัศน์สังคมศาสตร์ จำนวน 23 ฉบับด้วยเช่นกัน ซึ่งแตกต่างจากช่วงก่อนหน้า สำหรับคำที่พบบ่อย 5 คำหลักในงานเขียนในช่วงเวลานี้ คือคำว่า income, growth, economic, poverty และ education โดยแสดงภาพที่ 6

คำ	จำนวน (ครั้ง)	Weighted Percentage (%)
Income	5559	0.45
Growth	4885	0.39
Economic	4714	0.38
Poverty	3696	0.30
Education	3632	0.29
Social	3498	0.28

ภาพที่ 6 ภาพและตารางแสดงคำและตารางที่ปรากฏในเอกสารช่วงปี ค.ศ. 2000-2009 (ภาพที่ได้จากวิเคราะห์โดยใช้ Software NVivo)

ความถี่ของคำตามภาพที่ 6 เป็นการตอบย้่าสาขาวิชาที่เป็นกระบวนทัศน์หลักในการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำคือ สาขาเศรษฐศาสตร์ แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ มีการกล่าวถึง Education หรือการศึกษา เพิ่มขึ้นจนติด 5 อันดับแรก แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนของการใช้คำแล้วจะพบว่าคำว่า Education มีการใช้มากกว่าคำว่า Development หรือการพัฒนาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ร้อยละ 29 และ ร้อยละ 28 ตามลำดับ) นอกจากนี้เมื่อลงไปรายละเอียดของเอกสารแล้วจะพบว่า นักวิชาการยังคงให้น้ำหนักกับกระบวนทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์ โดยเน้นไปที่การสร้างโมเดลทางเศรษฐศาสตร์ และการทดสอบทางเศรษฐมิติ (Econometrics) นอกจากนี้ จากเอกสารจะพบการขยายตัวของการศึกษาเชิงเปรียบเทียบมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า กระบวนทัศน์แบบ social science หรือสังคมศาสตร์ ที่เน้นวิธีวิทยาเชิงคุณภาพ (Qualitative) และเชิงผสมผสาน (Mixed methods) เริ่มปรากฏในเอกสารด้วยเช่นเดียวกัน

2.5 เอกสารภาษาอังกฤษระหว่าง ค.ศ.2010-2018

ช่วงค.ศ. 2010-2018 เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำมีการกระจายตัวไปยังประเด็นที่หลากหลายมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากภาพที่ 7 ซึ่งแสดงให้เห็นภาพของการกระจายตัวของเนื้อหาในเอกสารภาษาอังกฤษระหว่างปี ค.ศ.2010-2018 สำหรับคำที่พบบ่อย 5 คำหลักในงานเขียนในช่วงเวลานี้ คือคำว่า Economic, Development, Income, Growth, Social และ Education นอกจากนี้หากพิจารณาเนื้อหาของเอกสารจะพบว่า เอกสารในช่วงระยะเวลา ค.ศ.2010-2018 นอกจากสัดส่วนในการกล่าวถึงสาเหตุของความเหลื่อมล้ำ และผลกระทบของความเหลื่อมล้ำยังคงมีสูงและมีความหลากหลายแล้วนั้น การพูดถึงข้อเสนอในการลดความเหลื่อมล้ำหรือกำจัดความเหลื่อมล้ำก็มากขึ้นด้วยเช่นกัน

คำ	จำนวน (ครั้ง)	Weighted Percentage (%)
Economic	10264	0.42
Development	10131	0.41
Income	9965	0.40
Growth	7523	0.31
Social	7181	0.29
Education	6644	0.27

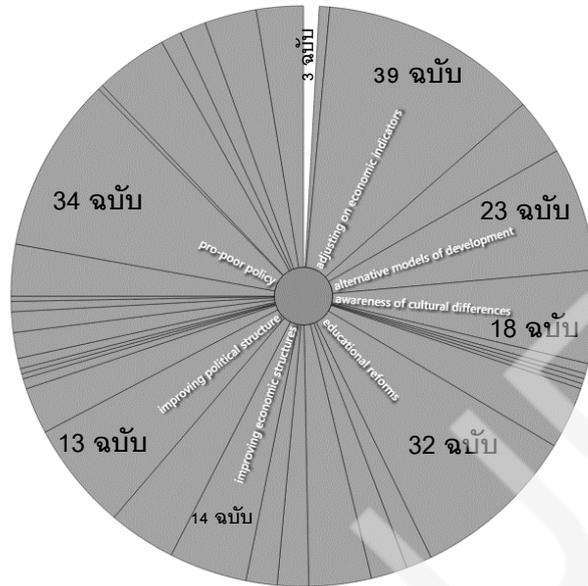
ภาพที่ 7 ภาพและตารางแสดงคำและตารางที่ปรากฏในเอกสารช่วงปี ค.ศ. 2010-2018
(ภาพที่ได้จากวิเคราะห์โดยใช้ Software NVivo)

ความถี่ของคำตามภาพที่ 7 ทำให้เห็นว่าเอกสารส่วนใหญ่ยังคงเน้นไปที่ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (78 ฉบับ) แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ลำดับที่สองของประเภทของความเหลื่อมล้ำคือ Social-cultural Inequality (ความเหลื่อมล้ำทางสังคมวัฒนธรรม) (63 ฉบับ) และลำดับที่สามคือ Spatial Inequality (ความเหลื่อมล้ำทางด้านพื้นที่) (61 ฉบับ) ในด้านของกระบวนทัศน์นั้น แม้ว่ากระบวนทัศน์เศรษฐศาสตร์จะยังคงครอบครองพื้นที่ส่วนใหญ่ในเนื้อหาของความเหลื่อมล้ำ (85 ฉบับ) แต่จากการวิเคราะห์พบว่า กระบวนทัศน์ทางสังคมศาสตร์ (Social Science) เริ่มเข้ามาอยู่ในกลุ่มคำที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำอย่างชัดเจน (61 ฉบับ) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาด้านวิธีวิทยาการก็พบว่า เนื้อหาในเอกสารส่วนใหญ่แม้จะยังคงเน้นการสร้างโมเดลการพัฒนา แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ วิธีวิทยาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ปรากฏอยู่ในสัดส่วนเนื้อหาของเอกสารอย่างชัดเจน หมายความว่า แม้ว่ากระบวนทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์จะยังคงเป็นกระบวนทัศน์หลักที่ใช้ในการอธิบายความเหลื่อมล้ำ แต่ศาสตร์ดังกล่าวไม่ได้เป็นศาสตร์เดียวที่ยึดครองพื้นที่ในการสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ นั่นคือ การศึกษาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำกลับมามีลักษณะพหุสาขา (Interdisciplinary) อีกครั้ง

2.6 ภาพรวมของข้อเสนอในการแก้ไข “ปัญหา” ความเหลื่อมล้ำ

ในส่วนนี้ผู้เขียนต้องการประมวลเอกสารเพื่อฉายภาพให้เห็นในภาพรวมว่า นักวิชาการพยายามที่จะนำเสนอทางออกจาก “ปัญหา” ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างไรบ้าง ดังแสดงให้เห็นในภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ภาพรวมของข้อเสนอในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำ ระหว่างปี ค.ศ.1953-2018
(ภาพที่ได้จากวิเคราะห์โดยใช้ Software NVivo)

จากภาพที่ 8 พบว่า ข้อเสนอ 3 อันดับแรกคือ (1) การปรับปรุงตัวชี้วัดในการประเมินสถานะความเหลื่อมล้ำ (39 ฉบับ) เช่น ข้อเสนอของ Hicks (1997) ที่เสนอให้ปรับการใช้เกณฑ์ Gini ในการประเมินการเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้ Kuznets’ curve หรือข้อเสนอของ Kakwani (1997) ในการประเมินความยากจน (2) ข้อเสนอให้มีการจัดทำนโยบายที่มุ่งเน้นคนยากจน (34 ฉบับ) เช่น นโยบายการปฏิรูประบบสุขภาพ (Pannarunothai and Mills, 1997 ; Somkotra and Lagrada, 2009) นอกจากนี้ยังมีการสร้างตัวชี้วัดเชิงนโยบายที่เน้นอุดหนุนคนยากจนอีกด้วยดังเช่นงานของ Son and Kakwani (2006) และ (3) ข้อเสนอให้มีการปฏิรูปการศึกษา (32 ฉบับ) ซึ่งมักจะเป็นข้อเสนอที่อยู่บนข้อพิสูจน์ที่ว่า การศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้นจะทำให้คนในสังคมมีโอกาสที่จะทำงานในอาชีพที่ได้รับเงินเดือนสูงขึ้น และจะทำให้ความเหลื่อมล้ำลดลงได้ (Meneejuk and Yamaka, 2016) อนึ่ง จากภาพที่ 8 จะพบว่า มีช่องว่างเกิดขึ้นในวงกลม นั้นเป็นเพราะว่ามีเอกสารจำนวน 3 ฉบับซึ่งแม้จะเขียนเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำแต่ไม่ได้ทำข้อเสนอเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ดังนั้น การนำเสนอภาพที่ 8 จึงเกิดช่องว่างตามภาพ

ทั้งนี้แม้ว่าบทความฉบับนี้จะได้ศึกษาเปรียบเทียบข้อเสนอในการแก้ปัญหาของงานวิชาการกับแนวทางในการวางกรอบนโยบายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนต้น แต่ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า เมื่อพิจารณาไปที่บทบาทของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะพบว่า มีการปรับปรุงตัวชี้วัดและคำอธิบายเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะมีหรือไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณงานวิชาการที่เพิ่มขึ้น แต่ข้อเท็จจริงประการหนึ่งคือ งานวิชาการที่มีความแม่นยำสูงก็มักจะถูกหน่วยงานของรัฐบาลนำไปใช้ในการวิเคราะห์หรือประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย เช่น การวิเคราะห์ทางสังคมของ Townsend (2011) ซึ่งมีการให้รายละเอียดตัวชี้วัดไว้อย่างละเอียดและเป็นระบบ จึงถูกนำไปขยายผลจนเกิดโครงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ชื่อว่า the Townsend Thai project ซึ่งมีการเก็บข้อมูลดังกล่าวตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูลที่เว็บไซต์ <https://townsend-thai.mit.edu/>)

บทความฉบับนี้เป็นความพยายามในการประมวลเอกสารซึ่งมีความแตกต่างจากประมวลเอกสารเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำที่ผ่านมาในอดีต เนื่องจากงานศึกษาส่วนใหญ่ในอดีตจะไม่อธิบายภาพรวมของการศึกษาแต่จะเน้นค้นหาคำอธิบายสาเหตุของการเกิดขึ้นของความเหลื่อมล้ำในมิติที่หลากหลาย เช่นงานของ Pitukthanin (2014) หรืองานของ

Chairatananonda (2017) ซึ่งต่อยอดสาเหตุของความเหลื่อมล้ำว่ามาจากการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกัน และพยายามประมวลข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดการความเหลื่อมล้ำจากแง่มุมที่หลากหลาย เช่นงาน Siririsak and Patjakreng (2017) และงานของ Usavagovitwong and Nongnut (2017) ซึ่งปริทัศน์ภายใต้กรอบประเด็นความเหลื่อมล้ำที่ผู้จะทำการศึกษากำหนดในขอบเขตที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เช่น “ในเมืองท่องเที่ยว” “ในเมืองอุตสาหกรรม” “ในเมืองศูนย์กลาง” อย่างไรก็ตามงานที่กล่าวมาข้างต้นไม่อาจจะแสดงให้เห็นโครงข่ายภาพรวมของการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำได้ ซึ่งแตกต่างจากบทความฉบับนี้ที่ต้องการแสดงให้เห็นพัฒนาการของการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำในภาพรวมและมุ่งที่จะแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำที่ปรากฏในแต่ละช่วงเวลามีการให้น้ำหนักกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในช่วงใด จนเบียดบังองค์ความรู้ในเรื่องความเหลื่อมล้ำในด้านอื่น

สรุปผลการวิจัย

บทความนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการคือ การประมวลการวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยฉบับภาษาอังกฤษและการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาทางวิจัยด้านความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยจากฐานข้อมูล 4 ฐาน ซึ่งตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษระหว่างปี พ.ศ.2500-2561 สำหรับวัตถุประสงค์แรก ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นแล้วว่า เอกสารภาษาอังกฤษเกี่ยวกับประเด็นความเหลื่อมล้ำมีจำนวนเพิ่มขึ้นและใช้กระบวนการทางเศรษฐศาสตร์เป็นกระบวนการหลักที่ใช้ในการศึกษาความเหลื่อมล้ำ ซึ่งคำที่มีความถี่สูง เช่น Income, Economic, Development ต่างก็มีความเชื่อมโยงกับกระบวนการทางเศรษฐศาสตร์ด้วยเช่นเดียวกัน

สำหรับวัตถุประสงค์ที่สองของบทความวิจัยนี้ ซึ่งเน้นไปที่เนื้อหาของเอกสาร ผู้วิจัยต้องการฉายภาพให้เห็นว่า เอกสารภาษาอังกฤษมีการกล่าวถึงประเด็นในความเหลื่อมล้ำในแต่ละช่วงเวลาไว้ว่าอย่างไร แม้ว่าผลการศึกษาในบทนี้เป็นที่ยืนยันข้อสมมติฐานที่ว่า กระบวนการทางเศรษฐศาสตร์เป็นกระบวนการหลักที่นักวิชาการใช้หรือนำเอามาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำ ซึ่งคำที่มีความถี่สูง เช่น Income, Economic, Development ต่างก็มีความเชื่อมโยงกับกระบวนการทางเศรษฐศาสตร์ด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาไปที่ประเภทของความเหลื่อมล้ำแล้วก็จะพบว่า นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา Economic Inequality ก็กลายเป็นประเภทหลักของความเหลื่อมล้ำที่เอกสารเหล่านี้ให้ความสำคัญ (รายละเอียดดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ตารางแสดงประเภทของความเหลื่อมล้ำ 3 อันดับแรกตามช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

ปี ค.ศ.	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 3
1953-1969	Spatial Inequality	Social-cultural Inequality	Economic Inequality
1970-1989	Educational Inequality	Economic Inequality	Spatial Inequality
1990-1999	Economic Inequality	Spatial Inequality	Political Inequality
2000-2009	Economic Inequality	Spatial Inequality	Social-Cultural Inequality
2010-2018	Economic Inequality	Social-cultural Inequality	Spatial Inequality

ประเด็นถัดมาในเรื่องของวิวิธวิทยาในการศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำนั้นในระยะเริ่มแรกมักจะศึกษาโมเดลทางเศรษฐกิจ หรือทฤษฎีเศรษฐกิจ ต่อมาเมื่อกระบวนการทางสังคมศาสตร์เติบโตขึ้น วิวิธวิทยาก็เริ่มมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนของเอกสารที่ใช้วิวิธวิทยาทางปริมาณและคุณภาพมีมากขึ้น (ผู้วิจัยแยกวิวิธวิทยาสองข้อนี้ออกมาจากกระบวนการทางเศรษฐศาสตร์)

ประการที่สามของข้อค้นพบ คือ กลไกที่ขับเคลื่อนความเหลื่อมล้ำ เมื่อพิจารณาจากการวิเคราะห์เอกสารภาษาอังกฤษโดยใช้ระยะเวลาเป็นตัวอ้างอิง ทำให้อาจจะอนุมานได้ว่า ผู้เขียนเอกสารภาษาอังกฤษเหล่านี้เริ่มตั้งคำถามกับลักษณะการเกิดขึ้นเป็นวงจรของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ทำให้นักวิจัยเหล่านี้พยายามอธิบายหรือวิพากษ์รากฐานของความเหลื่อมล้ำมากขึ้น

ประการสุดท้ายของข้อค้นพบ คือ เรื่องของข้อเสนอในการแก้ไขความเหลื่อมล้ำ แม้ว่าผู้วิจัยจะไม่ได้แยกแยะให้เห็นเป็นรายปีเกี่ยวกับข้อเสนอต่างๆ แต่จากการวิเคราะห์ในภาพรวมพบว่า ในการสร้างข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำนั้น นักวิชาการมักจะมุ่งเน้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเชิงรูปธรรมที่สามารถจับต้องและวัดได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อให้ภาพรวมของการศึกษาความไม่เท่าเทียมกันในประเทศไทยซึ่งเขียนเป็นภาษาอังกฤษในช่วง 62 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2500-2561)
2. เพื่อช่วยให้นักวิจัยมองเห็นช่องว่างของวรรณกรรมในการวิเคราะห์ เนื้อหาของเอกสารเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันในภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. งานวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนาเป็นคู่มือในการศึกษาวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำต่อไปได้
2. งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการจัดการองค์ความรู้เรื่องความเหลื่อมล้ำ โดยอาจจะนำเสนอในลักษณะฐานข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษามิติที่หลากหลายในเรื่องเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในภาคภาษาอังกฤษพบว่า ยังขาดงานวิจัยและการประมวลงานวิชาการที่ทำการทดสอบสาเหตุของความเหลื่อมล้ำได้อย่างเที่ยงตรง และเชื่อถือได้ นั่นคือ ขาดงานวิชาการที่ยืนยันด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า สาเหตุที่หยิบยกขึ้นมานั้น เป็นตัวการสำคัญของการก่อให้เกิดอาการที่เป็นปัญหาของความเหลื่อมล้ำ
2. จากการประมวลเอกสารพบว่า แม้ว่างานวิจัยด้านความเหลื่อมล้ำจะเปิดพื้นที่ให้กับ “คนที่สังคมลืมนั่น” “คนที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา” “คนที่เปราะบาง” หรือ “คนที่ตกขบวนรถไฟของการพัฒนา” แต่ประเด็นที่ยังไม่ค่อยมีงานวิจัยเกิดขึ้นนั่นคือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินผลในระยะยาวของการอุดหนุนของรัฐแก่คนเหล่านี้ (ซึ่งไม่ได้เน้นแค่กรอบการวิจัยแบบเศรษฐมิติหรือตัวเลขเท่านั้น) ว่าสามารถลดความเหลื่อมล้ำได้หรือไม่ และอย่างไร
3. จากการประมวลเอกสารพบว่า งานวิจัยส่วนที่พยายาม “ต่อสู้กับความยากจน” แต่ผลลัพธ์คือ ช่องว่างทางรายได้ยังคงมีอยู่และดูเหมือนว่ากำลังถ่างออกขึ้นอย่าง ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำ อาจจะต้องทบทวนและขยายโจทย์การวิจัยออกไปจากกรอบของโจทย์วิจัยที่ผูกติดกับประเด็นเรื่องรายได้ การบริโภค และการสะสม) ความมั่งคั่ง หรือความกินดีอยู่ดี

ข้อจำกัดการวิจัย

ความพยายามในการลดความผิดพลาดของผู้วิจัยขั้นตอนของการจัดการข้อมูลซึ่งเป็นประเด็นที่ทำทนายมากที่สุด เพราะขั้นตอนดังกล่าวซึ่งเป็นการค้นหาเอกสารให้ตรงตามกลุ่มคำเป้าหมายที่ผู้วิจัยกำหนดเอาไว้ กลายเป็นขั้นตอนที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนและใช้เวลามาก นอกจากนั้น การรวบรวมบรรณานุกรมยังเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบเป็นอย่างยิ่ง เพราะขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนแรกในการป้อนข้อมูล ซึ่งจำเป็นต้องทำให้ข้อมูลเหล่านี้ “สะอาด” ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้การวิเคราะห์เนื้อหาไม่ซับซ้อนและแม่นยำมากที่สุด

References

- Achavanuntakul, S. (2015). *Khwaṁluāmlam chabap phok pha [Inequality in Briefs]*. Bangkok : Fringer.
- Bell, P. F. (1960). Thailand's Northeast: Regional Underdevelopment Insurgency and Official Response. *Pacific Affairs*. 42(1),47-54.
- Chairatananonda, P. (2017). *Khrōngkān wichai parithat sathānaphāp khwāmru rūāng khwāmluāmlam nai muāng 'utsāhakam [The research project reviews the status of knowledge on inequality in industrial cities]*. Bangkok : Thailand Research Fund.

- Easterly, W. (2014). *The tyranny of experts: Economists, dictators, and the forgotten rights of the poor*. New York : Basic Books.
- Forbes, K. J. (2000). A Reassessment of the Relationship Between Inequality and Growth. *The American Economic Review*. 90(4),869-886. Doi: 10.1257/aer.90.4.869
- Hicks, D. A. (1997). The Inequality-Adjusted Human Development Index: A Constructive Proposal. *World Development*. 25(8),1283-1298. Doi: 10.1016/S0305-750X(97)00034-X
- Ikemoto, Y., and Uehara, M. (2000). Income Inequality and Kuznets' Hypothesis in Thailand. *Asian Economic Journal*. 14(4),421-443. Doi: 10.1111/1467-8381.t01-1-00117
- Jenmana, T. (2018a). *Democratisation and the Emergence of Class Conflicts Income Inequality in Thailand, 2001-2016*. World Inequality Database. Doi: 10.1111/1467-8381.t01-1-00117
- Jenmana, T. (2018b). *Income Inequality, Political Instability, and the Thai Democratic Struggle*. the Paris School of Economics Masters in Analysis and Policy in Economics (APE).
- Jitsuchon, S., et al. (2017). *Khwaṁlūāmlam nai sangkhom Thai: nḗōnōm nayōbāi læ nḗōthāng khapkhluān nayōbāi [Inequality in Thai Society: Trends, Policy and Policy Driving Directions]*. Bangkok : Thailand Development Research Institute.
- Kakwani, N. (1997). *On Measuring Growth And Inequality Components Of Poverty With Application To Thailand*. Sydney : The University of New South Wales.
- Kasuga, H. (2013). *Inequality, Education and Regional Disparities in Thailand*. Bangkok : Thammasat University.
- Keyes, C. F. (1967). *Isan: Regionalism in Northeastern Thailand*. Ithaca : Cornell University.
- King, G., Keohane, R. O., and Verba, S. (1994). *Designing social inquiry : Scientific inference in qualitative research*. New York : Princeton University press. Doi: 10.1515/9781400821211
- Marks, T. A. (1980). Government Policy as a Reflection of the Development Model: the Case of Accelerated Rural Development (ARD) in Northeast Thailand. *Journal of East and West Studies*. 10(1),59-95. Doi: 10.1080/12265088108422676
- Meneejuk, P., and Yamaka, W. (2016). Analyzing the Relationship Between Income Inequality and Economic Growth: Does the Kuznets Curve Exist in Thailand? Chiang Mai University, Chiang Mai. Doi: 10.1007/s10479-019-03425-6
- Motonishi, T. (2006). Why Has Income Inequality in Thailand Increased? An Analysis Using Surveys from 1975 to 1998. *Japan and the World Economy*. 18(4),464-487. Doi: 10.1016/j.japwor.2004.11.003
- Pannarunothai, S., and Mills, A. (1997). the Poor Pay More: Health-Related Inequality in Thailand. *Pergamon*. 44(12),1781-1790. Doi: 10.1016/s0277-9536(96)00287-0
- Pattaravanich, U., Williams, L. B., Lyson, T. A., and Archavanitkul, K. (2005). Inequality and Educational Investment in Thai Children. *The Rural Sociological Society*. 70(4), 561-583. Doi: 10.1526/003601105775012705
- Phongpaichit, P., et al. (2017). *Nḗōthāng patirūp phāsī ngoēndai bukkhon thammada læ wikhroḗ kārok ra chā yō raīdai khōng phū mī ngoēn dai phung pramōēn [Guidelines for Personal Income Tax Reform and Analysis of Income Distribution of Assessable Income Earners]*. Bangkok : Thailand Research Fund. Isan: Regionalism in Northeastern Thailand.
- Piketty, T. (2014a). *Capital in the Twenty First Century*. USA : Harvard University Press. Doi: 10.4159/9780674369542
- Piketty, T. (2014b). Capital in the Twenty-First Century: a Multidimensional Approach to the History of Capital and Social Classes. *British Journal of Sociology*. 65(4),736-747. Doi: 10.1111/1468-4446.12115

- Pitukthanin, A. (2014). Parithat ngān suksā khwām̄luām̄lam læ khwām̄ mai pentham nai sangkhom Thai. [Review of Inequality and Injustice In Thai Society]. *Journal of Social Research*. 37(2),281-292.
- Prasartpornsirichoke, J., and Takahashi, Y. (2013). Assessing inequalities in Thai education. *International Journal of East Asian Studies*. 18(1), 1-26.
- Preechametta, A., et al. (2017). *Phonlawat kān plīanplāng sēthakit Thai nai chāeng phūnthī kap panhā khwām̄luām̄lam [Dynamics of Changing the Thai Economy in Spatial Areas and Inequality Problems]*. Bangkok : Thailand Research Fund.
- Seabrooke, L., and Wigan, D. (2016). Powering ideas through expertise : professionals in global tax battles. *Journal of European Public Policy*. 23(3),357-374. Doi: 10.1080/13501763.2015.1115536
- Sending, O. J. (2015). *The politics of expertise: Competing for authority in global governance*. USA : University of Michigan Press. Doi: 10.3998/mpub.4016693
- Sirisrisak, T.and Patjakreng,G. (2017). *Khrōngkān parithat sathānaphāp khwām̄ru rūāng khwām̄luām̄lam nai mūāng thōngthīeo [The status review of the knowledge status of the inequality in tourism cities]*. Bangkok : Thailand Research Fund.
- Somkotra, T., and Lagrada, L. P. (2009). Which Households Are at Risk of Catastrophic Health Spending: Experience in Thailand After Universal Coverage. *Health Affairs*. 28. Doi: 10.1377/hlthaff.28.3.w467
- Son, H. H., and Kakwani, N. (2006). Measuring the Impact of Prices on Inequality: With Applications to Thailand and Korea. *Journal of Economic Inequality*. 4(2),181-207. Doi: 10.1007/s10888-0059010-8
- Suwanmolee, S., Pitakthanin, A., and Noosawat, M. (2017). *Rāingān pramūān læ sangkhro ‘ongkhwām̄ru kīeokap khwām̄luām̄lam chāk ngānwichai nai prathēt Thai [Report to Compile and Synthesize Knowledge about The Inequality from Research in Thailand]*. Bangkok : Thailand Research Fund.
- Townsend, R. M. (2011). *Financial systems in developing economies : Growth, inequality and policy evaluation in Thailand*. UK : Oxford University Press. Doi: 10.1093/acprof:oso/9780199533237.001.0001
- UNESCO (2016). *World social science report 2016 : Challenging inequalities: Pathways to a just world*. Paris, France : UNESCO Publishing.
- Usavagovitwong, N. and Nongnut, T. (2017) *Parithat khwām̄ru rūāng khwām̄luām̄lam nai mūāng sūnklāng.[Review the knowledge of inequality in the central city]*. Bangkok : Thailand Research Fund.
- Fofack, H., and Zeufack, A. (1999). *Dynamics of Income Inequality in Thailand: Evidence from Household Pseudo-Panel Data*. The World Bank, Washington, D.C.
- Warr, P. (2000). Is Growth Good for the Poor? Thailand’s Boom and Bust. *International Journal of Social Economics*. 27,862-877. Doi: 10.1108/03068290010372180
- Warr, P. (2002). Poverty, Inequality, and Economic Growth: the Case of Thailand. *Journal of Asian and African Studies*. 37(2),113-127. Doi: 10.1177/002190960203700205
- Warr, P. (2003). Fiscal Policies and Poverty Incidence: the Case of Thailand. *Asian Economic Journal*. 17(1). Doi: 10.1111/1351-3958.00160
- Warr, P. (2004). *Globalization, Growth, and Poverty Reduction in Thailand*. ASEAN Economic Bulletin. 21(1), 1-18.